

سرود مرغ آتش

سیلویا پالات

زندگی، شعرها و نقد آثار

به همراه ترجمه

تألیف و ترجمه

رقیه قنبرعلی زاده

ویراستار:

دکتر منیرہ عبداللہی

نشر گل آذین

۱۳۸۶

سرشناسه:	قنبرعلی زاده، رقیه، ۱۳۴۷ - گردآورنده و مترجم.
عنوان و بدیداور:	سرود مرغ آتش، زندگی و نقد آثار سیلویا پلات به همراه اشعار و ترجمه آنها / تألیف و ترجمه رقیه قنبرعلی زاده.
مشخصات نشر:	تهران: گل آذین، ۱۳۸۵.
مشخصات ناشری:	۳۵۰ ص.،
شابک:	964 - 7703 - 35 - X
یادداشت:	فیبا
یادداشت:	ص.ع به انگلیسی:
یادداشت:	Roghayeh Ghanbaralizadeh, A The Song of Phoenix
یادداشت:	کتابنامه، نمایه، فهرست عناوین آثار پلات: ص. ۴۱۵ - ۴۴۰
موضوع:	پلات، سیلویا، Plath, Sylvia, زنان شاعر آمریکایی
موضوع:	۱۹۳۲-۱۹۶۳
موضوع:	شعر آمریکایی، قرن ۲۰ م، ترجمه شده به فارسی، نقد و تفسیر
رده بندی کنگره:	۱۳۸۵ غ ۸۳ ی ۲۳ / ج ۳۵۵۴، PS
رده بندی دیویی:	۸۱۱/۵۴
شماره کتابخانه ملی:	۳۴۴۱۶ - ۸۵ م

نشر گل آذین

■ سرود مرغ آتش ■

■ زندگی، شعرها و نقد آثار سیلویا پلات ■

تألیف و ترجمه: رقیه قنبرعلی زاده

چاپ اول: ۱۳۸۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

طرح روی جلد: مهدی روشنایی

حروف نگاری و صفحه آرایی: کارگاه نشر گل آذین

لیتوگرافی و چاپ و صحافی:

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات

شابک: 964 - 7703 - 35 - X ۹۶۴ - ۷۷۰۳ - ۳۵ - X

E-mail: GOL_AZIN @ YAHOO.COM

WWW.iketab.com

آدرس: تهران: خ. انقلاب، خ. لبافی نژاد، پ ۱۱۲ - تلفن: ۶۶۹۷۰۸۱۶ تلفکس: ۶۶۹۷۰۸۱۷

فهرست

۹	 مقدمه
۱۱	 پیشگفتار
۱۵	 فصل نخست: زندگی و آثار سیلویا پلات
۱۷	 سیلویا پلات‌های بی‌شمار
۲۶	 سال‌های سپری شده در آمریکا
۳۳	 سال‌های سپری شده آن‌سوی اقیانوس اطلس
۴۱	 سال‌های آخر
۴۸	 خودکشی
۵۳	 مرگ در متن
۵۹	 آثار سیلویا پلات
۶۳	 چرا سیلویا پلات؟
۷۱	 فهرست آثار سیلویا پلات
۷۷	 فصل دوم: شعرها و ترجمه آنها
۷۸	 ابرتندیس
۸۲	 پرده
۸۸	 بانو لازارس

۶ □ سرود مرغ آتش

۹۶	 بابا
۱۰۴	 سه زن: شعری برای سه صدا
۱۴۰	 ماه و سرخ‌دار
۱۴۲	 واژگان
۱۴۴	 زخم
۱۴۸	 متقاضی
۱۵۲	 لاله‌ها
۱۵۸	 تب ۱۰۳ درجه
۱۶۴	 نیش‌ها
۱۷۰	 مرد به دار آویخته
۱۷۰	 مانکن‌های مونیخی
۱۷۴	 زن نگهبان باغ وحش
۱۷۸	 آینه
۱۸۰	 شهر زنان
۱۸۸	 گذر از آب
۱۹۰	 درختان زمستانی
۱۹۲	 اریل
۱۹۹	 فصل سوم: شرح و تفسیر شعرها
۲۰۱	 آبر تندیس
۲۰۵	 پرده
۲۱۰	 بانو لازارس
۲۲۴	 بابا

۲۳۷	سه زن
۲۶۳	ماه و سرخ‌دار
۲۷۰	واژگان
۲۷۸	لاله‌ها
۲۸۹	فصل چهارم: نقد آثار پلات به قلم دیگران
	مارجوری پرلوف
۲۹۱	«شعرهای خردمانی پلات: تصویر شاعر به عنوان دختر خانواده»
	مورای شوارتز و کریستوفر بالاس
۲۹۸	گزیده‌ای از «عدم حضور در مرکز: سیلویا پلات و خودکشی»
	جروم مازارو
۳۰۰	گزیده‌ای از «سیلویا پلات و دوره‌های تاریخی»
	کارول فریر
۳۰۱	«شاگرد زنبوردار»
	گلچین ادبی نورتون آمریکایی
۳۲۱	«شعر آمریکایی پس از سال ۱۹۴۵»
	ریچارد گری
۳۲۹	«من معترف به عنوان پیامبر زن»
	پاملا جی. آناس
۳۳۶	«فرد در جهان: بافت اجتماعی آخرین اشعار سیلویا پلات»
	ویلیام فریدمن
۳۵۲	«هیولا در آینه‌ی پلات»

رقیه قنبرعلی زاده

«خشونت در شعر سیلویا پلات» ۳۶۹

جویانگ پارک

«می توانم زنی را بکشم یا مردی را زخمی کنم: خشم مالیخولیایی

در شعرهای سیلویا پلات» ۳۸۸

نمایه فارسی ۴۱۵

نمایه انگلیسی ۴۲۵

فهرست عنوان‌های آثار پلات که در کتاب آمده است:

فارسی به انگلیسی ۴۳۲

انگلیسی به فارسی ۴۳۵

فهرست منابع ۴۳۸

مقدمه

این کتاب مجموعه‌ای است درباره شاعر و نویسنده آمریکایی، سیلویا پلات که سال‌های زیادی سایه شوهری چون تد هیوز، شاعر انگلیسی بر اسم او گسترده بود. خانم قنبرعلی زاده چند شعر از این شاعر و مقالاتی درباره زندگی و نقد آثار وی را ترجمه کرده است. در چند سال گذشته ترجمه‌هایی از این شاعر چاپ شده است. تفاوت این کتاب با بقیه کتاب‌ها نوع نگرش مقالات و اشعار ترجمه شده و نقدهایی است که خود نوشته‌اند و توجه ویژه‌ای که به نویسندگان زن دارند.

ایشان که خود نویسنده، شاعر، نقاش و استاد دانشگاه هستند مقالاتی را انتخاب کرده‌اند که دیدی متفاوت ارایه می‌کند. بخشی که درباره زندگی سیلویا پلات است با عنوان «سیلویا پلات‌های بی‌شمار» بیانگر این دید می‌تواند باشد. زنی که چند وجه دارد و نقدهایی که بیشتر منتقد را توجیه می‌کند تا شاعر را.

سیلویا پلات در دهه‌ی سی، یعنی دو دهه بعد از جنگ اول جهانی به دنیا آمد و در ۱۹۶۳، یعنی کمی بیشتر از یک دهه بعد از جنگ جهانی دوم، دست به خودکشی زد. دنیا در نیمه اول قرن بیستم تغییرات و تحولات بسیاری را دید و بر نویسندگان و شاعران تأثیر فراوانی داشت و آثارشان را تحت تأثیر قرار داد. سیلویا پلات در شعرهایی مانند «بابا»، «بانو لازاروس»، «سه زن: شعری برای سه صدا»، «متقاضی» و «آینه» انسان‌هایی را نشان می‌دهد که زخم بر تن یا روح خود دارند و قربانی خشونت‌ی تحمیل شده از سوی جامعه و سنت‌های آن هستند. موضوعاتی که وی در اشعار

خود منعکس می‌کند از سیاست و جنگ و بیهودگی فلسفی تا مرگ و بسیار مسایل دیگر را در بر می‌گیرد. نکته دیگر این که امانت خانم قنبرعلی‌زاده در جدا کردن آنچه که ترجمه است و آنچه که خود نقد نوشته‌اند بسیار تحسین‌آمیز است. کتاب جالبی برای دوستداران شعر و نقد است.

فریده پورگیو

دانشیار دانشگاه شیراز

پیش‌گفتار

سیلویا پلات برای خواننده‌ی فارسی‌زبان شاعری ناآشنا نیست. زندگی‌نامه، تعدادی از شعرها و آثار دیگر او به فارسی برگردانده شده و نقدهایی نیز در مورد او به چاپ رسیده است. با چنین زمینه‌ای است که کتاب سرود مرغ آتش: زندگی و نقد آثار سیلویا پلات به نگارش درآمده است. قابل ذکر است که عنوان کتاب به یکی از شعرهای مشهور پلات - «بانو لازارس» اشاره دارد که ترجمه و نقد آن در کتاب آمده است. استفاده از استعاره‌ی ققنوس (یا مرغ آتش) برای پلات از این جهت است که هر دو نامیرا هستند.

در ایران اکنون در بسیاری از دانشگاه‌ها رشته‌ی ادبیات انگلیسی در مقطع کارشناسی و نیز در معدودی از دانشگاه‌ها در مقاطع بالاتر ارائه می‌شود و تعداد قابل‌ملاحظه‌ای از دانشجویان و فارغ‌التحصیلان این رشته با کتاب‌هایی تحت عنوان مجموعه مقالات انتقادی در مورد شاعران و نویسندگان^۱ آشنایی دارند. این‌گونه کتاب‌ها، که نمونه‌هایی از آثار یک نویسنده و نیز برگزیده‌ای از نقد آثار او را در بر دارند، روند ظهور، به شهرت رسیدن و تثبیت جایگاه نویسنده را نشان می‌دهند. مجموعه مقالات انتقادی از این‌نظر تا حدودی خودبص هستند و نیز راهنما و مشوقی برای مطالعات آینده. اما در ایران هنوز کتاب‌هایی با این ساختار رواج ندارد. کتاب سرود مرغ آتش: زندگی و نقد آثار سیلویا پلات تلاشی در راه ارائه‌ی فرم و محتوایی علمی و چندجانبه در مورد سیلویا پلات است.

این کتاب به چهار فصل عمده تقسیم می‌شود:

۱. زندگی و آثار سیلویا پلات

۲. ترجمه شعرها

۳. شرح و تفسیر شعرها

۴. نقد آثار پلات به قلم دیگران.

تفاوت این کتاب با مجموعه مقالات انتقادی که به زبان انگلیسی در مورد نویسندگان و از جمله خود سیلویا پلات چاپ شده و می‌شوند، این است که دارای زندگینامه‌ای به نسبت مشروح و نیز ترجمه‌ی تعدادی از برجسته‌ترین شعرهای او نیز هست. در فصل یک، مقاطع گوناگون زندگی پلات با جزئیات آمده است. این فصل دارای فهرستی از آثار پلات و توضیحاتی در مورد هر یک از آن‌ها است، به عنوان مثال نام ناشر، تاریخ اولین انتشار و موضوع و نوع ادبی آن‌ها.

در فصل دوم، سعی مترجم بر این بوده که در برگرداندن شعرها تا حد امکان وفاداری به فرم و محتوا را حفظ کند؛ به ویژه از آن روی که در فصل‌هایی از کتاب، این اشعار مورد بررسی قرار گرفته‌اند و دوشدن از فرم یا محتوا یا حتی ارائه‌ی همان محتوا در قالب فرمی تازه ممکن بود به نامفهوم شدن بحث‌های گنجانده شده در دو فصل پایانی کتاب بینجامد. برای استفاده‌ی هرچه بیشتر خوانندگان آشنا به زبان انگلیسی متن اصلی شعرها نیز در صفحات مقابل ترجمه آمده است. «آتر تندیس»، «پرده»، «بانو لازارس»، «بابا»، «سه زن: شعری برای سه صدا»، «ماه و سرخ‌دار»، «واژگان»، «زخم»، «متقاضی»، «لاله‌ها»، «تب ۱۰۳ درجه»، «شهر زنان»، «گذر از آب» و «ماده شیر خدا» از جمله شعرهایی هستند که ترجمه شده‌اند. این شعرها از دوره‌های مختلف کاری پلات و از مجموعه شعرهای گوناگون او برگرفته شده‌اند و تلاش بر این بوده که از جهت سبک و مضمون نشانگر تشخیص پلات به عنوان شاعری برجسته باشند.

اگر بخواهیم برای توصیف این کتاب تنها از یک کلمه استفاده کنیم، باید آن را

کتابی در زمینه‌ی «نقد» بنامیم؛ چرا که دو فصل سوم و چهارم به نقد اختصاص یافته است. یکی از علت‌های شکوفایی ادبیات در غرب، غنای نقد ادبی آن است که جنبه‌های تازه‌ای از آثار را به روی خواننده می‌گشاید و نیز راهنمای نویسنده و شاعر در خلق آثار آینده است. کما این که تعداد چشمگیری از شاعران و نویسندگان برجسته‌ی غرب، از جمله سیلويا پلات، دارای تحصیلات دانشگاهی در زمینه‌ی ادبیات بوده‌اند.

فصل دیگری نیز که معمولاً در مجموعه مقالات انتقادی وجود ندارد، ولی در کتاب حاضر گنجانده شده است، فصل حاوی نظرات خود گردآورنده درباره‌ی شعرهاست (فصل سوم). وی، که عنوان پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد او در رشته‌ی ادبیات انگلیسی خشونت در شعر سیلويا پلات^۱ می‌باشد، به عنوان یک مستفید برخی از شعرها را در فصل سوم بررسی کرده است. یکی از کارهایی که تنها ما، به عنوان نمایندگان فرهنگ شرق، قادر به انجام آن هستیم، نقد آثار فرهنگی و ادبی تولید شده در غرب از زاویه‌ی دید منحصر به فرد ماست. این کار به غنای نقد، به عنوان پدیده‌ای فراملیتی، می‌افزاید و دیدگاه ما را نیز به جهانیان معرفی خواهد کرد.

مجموعه مقالات انتقادی فصل چهارم، مطابق شیوه‌ی معمول کتاب‌های مجموعه مقالات انتقادی، به ترتیب زمان مرتب شده‌اند تا به خواننده دیدی تاریخی از روند نقد آثار پلات ارائه دهند. ضمناً از میان انبوه مقالات نقد در مورد پلات، آن‌هایی برگزیده شده‌اند که در کتاب‌های منتشرشده توسط ناشران و یا مجلات معتبر ادبی آمده‌اند؛ و از میان آن‌ها نیز مطالبی گزینش شده‌اند که مورد توجه و استفاده‌ی قشر وسیعی از تحصیل‌کردگان رشته‌های ادبیات انگلیسی، ادبیات فارسی و ادبیات سایر زبان‌ها در مقاطع گوناگون (که با زمینه‌های تئوریک نقد ادبی آشنایند)، و نیز علاقمندان به شعر و نقد ادبی قرار گیرد.

خوانندگان در این کتاب با گزینۀ ای از نقدهایی روبرو می‌شوند که حاکی از دانش، هوش و حساسیت ادبی پدیدآورندگان آن‌هاست و می‌تواند نمونه‌ی خوبی از نحوه‌ی کار منتقدان باشد. در برگردان مقالات نقد، تلاش نه تنها بر حفظ محتوا که در وفاداری به سبک خاص نوشتاری آن‌ها نیز بوده است؛ زیرا معنی بحث‌های ارائه‌شده در انتخاب واژه‌ها و ساختار جملات به کارگرفته شده و لحن اثر انعکاس می‌یابد. علاوه بر آن نویسندگان برخی مقالات با استفاده از نثری شاخص موفق شده‌اند نقد را از تحلیل صرفاً آکادمیک فزاینده و به آن جذابیت انواع دیگر ادبی را ببخشند. از این‌رو، خواندن آن‌ها کمتر از شعرها لذتبخش نخواهد بود. نکته‌ی دیگری که هنگام انتخاب مقالات انتقادی در نظر گرفته شده این بوده است که تا حد امکان مربوط به همان شعرهایی باشد که ترجمه‌شان در کتاب آمده است، تا پیوستگی مطالب هرچه بیشتر حفظ شود.

این کتاب همچنین می‌تواند برای نویسندگان و شاعران ما جالب باشد و نگاه آن‌ها را نسبت به آثاری که می‌آفرینند، تغییر دهد. و از آن‌جا که سیلویا پلات همواره مورد توجه شدید منتقدان ادبی زنگرا بوده است، آشکار است که علاقمندان به مطالعات زنان نیز از مخاطبان این کتاب می‌باشند.

بر خود لازم می‌دانم که از این عزیزان سپاسگزاری و قدردانی کنم:

استاد و دوست بی‌همتا سرکار خانم دکتر فریده پورگیو برای راهنمایی‌های ارزنده در مقام اولین منتقد متخصص این کتاب و برای امانت دادن برخی از منابع و نیز قبول زحمت برای نوشتن مقدمه؛

سرکار خانم دکتر منیژه عبداللہی ویراستار؛

سرکار خانم نازیلا افراسیابی برای تایپ اولین نسخه‌ی دستنویس کتاب؛

سارا کرهستانی برای خواندن متن به تمامی و بیان نظراتش؛

زهره و منصوره قنبرعلی‌زاده برای خواندن فصل‌هایی از کتاب و بیان نظراتشان؛

سرکار خانم پروین صدقیان مدیر انتشارات گل‌آذین برای همکاری صمیمانه و

دقت نظرشان. رقیه قنبرعلی‌زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه مازندران